

გაზეთი ღირს			
თვე	მან. კ.	თვე	მან. კ.
12	10	6	6
11	9	5	5
10	8	4	4
9	7	3	3
8	6	2	2
7	5	1	1

ცალკე ნომერი — ერთი შუკრა.

ივერიის

გაზეთის დასაყვედურად კერძო განცხადებათა დასაბუქად უნდა მივხაროდეთ: რადგან რედაქციას, ანალოგიურობის ქონების, სხვა ღირსების პრინციპების, ცენტრალურს და გრძელვადიანს წარმოადგენს. უსი განცხადებები: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა ვაზ.

1877—1887 წელიწადი

სპეკულაციური და სელიტრატორი გაზეთი

1877—1887 წელიწადი

გაზეთი ივერიისა პირველის მისილამ წლის და მღევამდე ღირს 7 მ. 25 კ.

ტფილისი, 20 აპრილი

ჩვენ წინა წერილში სიმბოლო-სათვის მართლაც მრავალი მოთხოვნა და ისიც აღინიშნა განხრები არა, რადგანაც თვითონ სავანე ჰობსოლოვს. შესაძლოა, ჩვენი აზრი, ამ ორის სიმბოლოისაგან გამოიწვევით, შემდგომი იყოს. ამ ყაზად საქმე ამში არ არის, საქმე ის არის, რომ ეს ორი, მაგალითიც სავანა თვით მოთხოვნისაგან გამოიწვევით, შემდგომი იყოს. ამ ყაზად დაბრუნებას მასზედ თუ, — რადგან მდიდარი და ფართო მოღვაწის კეთილშეგობარს ჰქონდათ, თუ მკ ფრთა ვასამდელი სარბიეთი თვითონ კრიტიკა შეცდომით, თუ განკვეთილი ფარგლები არ მოახდელი და ტარების, ავთანდილის და სხვათა ავ-გარანობაში ქართლელს, კანელს, შერტეს, ივანეს ძიანს არ დაუწყო. ზოგადი სხვა ადამიანის რამოდენადაც ამ შემთხვევაში უფრო წერილზედ დახურდადებული იქნება, მაგალითობს, ზოგადი-კაცი რომელიმე ერთს კაცად, ერის კაცი რომელიმე თემის კაცად, თემის კაცი რომელიმე გვარეულობის კაცად, გვარეულობის კაცი ოჯახის კაცად, ოჯახის კაცი ივანე, ფრიდლანდ და მებრე სხვა, — იმოდენად შემოქმედებას მიწინააღმდეგობა დაბოლო ჩამოღის, იმოდენად მწერალი ნიჭ-ნაყვების და დაქვეითებული.

შემოქმედების ძალის დონე-რობა ერთი და იგივე არ არის, როცა ერთი მთელს გადასწვება ხოლომე და მეორე-კი—მართლაც ნაწილს. მწერალმა, თუ სხვა ვინმე ხელოვანმა, რაც უნდა ზედ-მოქმენით ამ მშვენიერად გამოიხატოს ერთი რომელიმე ცალკე და სხვა-ცალკეული კაცი ივანე, თუ შერტი, ყოველთვის უპირატესობა უნდა დასუბიან იმას, ვინც ზოგადის კაცის გამოხატვის შემძლებელია. აბოტომაჰ პორტრეტების მხატვარი, დიდად სხვა-განაშეულობის გამოჩინებულყოველი უმჯობესობა, უმჯობესობა მასზედ, ვინც ზოგადის კაცის, ტიპის შემოქმედით უნდად სხვა-განაშეულობით, ტენიანობით, ამის თანსწორი იყოს. აბოტომაჰ პორტრეტების მხატვარს ენე იგი ცხადვე კაცის ხატვის, მხატვრობაში უკანასკნელი ახალი უჭირავს და თითქმის ხელოვნებადაც არ არის ცნობილი,

რადგანაც ვე უფრო ოსტატობა, ვიდრე ხელოვნება.

ჩვენ ვერ მივგინია რისთვის მოჰსურებია ბნის აკაის რუსთაველის აგრე დეკლარაცია? ორში ერთი: ან რუსთაველი მართლაც იმისთანა ხელ-მოკლე ნიჭია, რომ კაცად-კაცობის ვრცელს მოეადნოს ვერ გადსწვდინა და რაკი ესრე, დეკლარაცია მწარე მართალი ამჯობინა ტუბილსა ტუცილსა და შეცდომით განდიდებულს ჩვენ მიერ რუსთაველს თავისი მიუწყო და კუთვნილი ადგილი დაატყინა. თუ ეს ესრე, საქმური გაბედულობა ჰქმნარტების მოკვარისა, მაგრამ ამას დამტკიცება უნდადა და ჩვენი გულისთვის რწმენა, რომ ამის საბუთს რუსთაველი და მისი აგეფხვის-ტუცილსა არ იძლევა და ვერც ვერავინ უპოვის. ამით იმისა თქმა არ გვიანდა, რომ ან იქნება, ან მეორეს ნაყლი რამ კაცმა ვერ მოუხრბივას, მაგრამ იმ სმრით ხელ-მოკლეობას ნიჭისას-კი ვერ შევიყვინებთ, არ მართლაც ამ შემთხვევაში ეკვირება. ან იქნება ბნის დეკლარაცია რუსთაველის განდიდებისთვის მოიწინადა, რომ ტარბილი უსთაველ ქართლელი უფილიყო, ავთანდილი—იმერელი და ფრიდლანდი — ზღვის პირის ქართველი? მითამ შექსპირის განი იმითი იწუნებს ვინმე და, პორი-იქით, განა იმითი არ ადიდებენ ქველანი და მსოფლიო განილად არა სთავიან, რომ კაცად-კაცის გამოჰყვანდა თავის სხელოვანს დრებებში და არა მოუტლანდიელი, ვროსილეს და ინვლისილი. ვიწრო მოღვაწი მართლაც ზარბაზნის სარბიეთისა და არა იმისთანა ცოლითისა, როგორც მე-ქსპირისა და თუნდა ჩვენი რუსთაველიცა, რუსთაველის ტიპის იმ პაწისა უჯურსტინად სინჯავი არ უნდა, სადაც მართლაც ქართლელი, კანელი, იმერელი და სხვა ცალკე სხეულ-წოდებული კაცი დაინახება, არამედ იმ უშუალოდ სარკმლიდამ, რომ მთელს კაცად-კაცობის თვალს გადგეფე-ბოდეს მის სრულს სიგა სიგანესა და სიღრმე-სიმაღლეზედ. და თუ აქ ერთი-კაცი უქს ვერ გაუძლო რუსთაველს, მაშინ და მართლაც მაშინ ჩვენ მიერ უჯროდა დადგეფილი გვირგვინი დიდებისა და სხელოვანებისა უნდა მოეკიდება თავიდან.

კიდევ ვიტყვით, რომ ტარბილი, ავთანდილი, ფრიდლანდი და სხვანი კაცად-კაცნი არიან, ზოგად ადამიანის ბუნების მიხედვით აგებულებისა და სუფადაგებული. არც ერთი მათი მოქმედება, არც ერთი ენა-ზოდი მათს ცხოვრებისა ძალიად და განხევს ჩართული არ არის და უკიდრევე იგი წარმოადგარია იმ

კაცობრიულ ზოგად ბუნებისაგან, რომელიც მართლაც თავის საყუარს განონებს ექვემდებარება და არა სხვათა. ამამა მიიღვი სიდად რუსთაველის გენიოსობისა. ტარბილი მზრად იქცა იმითამ კი არა, რომ ზარბაზნი ქართლელია, არამედ იმითამ რომ მაგისთანა ბუნების კაცი უსათაველმზრად უნდა იქცეს, რაკი იმ განმარტებამ ჩაგარდებამ ბედი, თუ მკუანა ისე უშტუნებს და უდალბტებს. აქ სინარბაჰე კითხვით ქართლელისა არაფერს მუშაობს და მუტის-მუტად უდავლიანა. დომი არ შეიძლება არ დაეუბნოს სიილას-კაცი და მუჰ გავლიჯოს საჭმელად, როცა ჰქვან, მაგრამ იგივე დომი, როცა მადარია, ბატახასაც კი ხელს არ ახდებს, ადგილიდაც არ დიდების: მგელი კი მავს არა იქნას. ნუ თუ ამ უკანასკნელ შემთხვევაში დომი ვთქვამს ზარბაზნია და არა ბუნება მისი ასეთი, როგორც მსუნავობა და გაუმადრება მგელს უნებნა. სიმომან მსხვერპლს უკუზედ ავდა და იქ მიეცა გახრწინილობის სულის სახად და ნუ თუ ეს სინარბაჰე მოუვდა და მკუანას იმითამ მოერიდა, რომ მკუანა ხელ-ფეხის მოძრაობას, გარჯას და მუშაობას ქობოლოვდა და სვეტზედ კი უძრავად შედგოა დეპულია. ამისთანა ამავს სხვა მიზეზი აქვს, რომელიც თავს იმაღლეს ადამიანის მრავალ ფერს ბუნებაში და რამოდენად ეს ფართელი მიზეზი მორს არიან უბრალო სიკვდილის შვილთა თვალთთვის, იმოდენად მათი პოვანა და მიგნება მხვედრია მართლაც იმისთანა კაცებისა, როგორც რუსთაველისა და სხვანი. ავთანდილიც ცბიერი კაცი-კი არ არის, იგი იმისთანა ბუნების კაცია, რომ ჯერ მინამ ერთხელ გამოსტრას რამე, ათჯერ წინ-და-წინ გაჰზომავს. მც ჰკუის დამთავრებული კაცია და არა გულისა, გულის-თქმისა, როგორც ტარბილი. მთელ პოემამი მართლაც ორგან არ დაეკითხა ჰკუის და გულის ბუკე, ორგანვე ვერ ემარჯვა და მერე იჩანა. არც კი ავთანდილია უკულო კაცი, ესევე მგრანობიერია, მაგრამ გულისა გრანობა ამის ჰკუის მორბინა.

აბა ჰქნათ რუსთაველი, ყოველთვის უტყუარი და მართალი ბუნების წინამ, რაკი გავანების ავთანდილის გულის მოძრაობას, მის სიყვარულის სიღრმეს. მინამ ავთანდილი ფეხზელია, ესე იგი, როცა ჰკუის ბუნებათადად ითვრ აქვს მოქმედებისა, რუსთაველი ავთანდილის ბუნების უდალბტება, თუ გულის-თქმის გაა-ტყუებისება და ავთანდილზედ გრანობას აუფლებს. ამასთანავე რუსთაველმა კარგად იცის, რომ

კაცი, რომელიც უკულოა, რომელსაც გული ტრფილიდებისა და სიყვარულისთვის დახმული აქვს, ის კაცი კი არ არის, ნახვარ კაცია, მოკლებული იმ ფეთებურს ნიჭსა და მადლსა, რასაც სიყვარულს ეძახიან. როგორ ანიშნოს მკითხველს სიღრმე ამ გრანობისა, როცა მისი პურბონი კაცი ისე მორჩილად ჰხდის გულსა ჰკუის წინამუ და ზედ-გავლენას გულის-თქმისა ჰკუითა ჰვალავს. მწერი კაცი ამ ორს ერთმანეთის მოპირდაპირეს, ერთი მორის გამათბებელს გრანობას გაუძღვეს ისე, რომ არც ერის მოკლეობის რამ და არც მურის მოკლეობის ბუნების წინააღმდეგ. ბრძენი რუსთაველი ამ სიძველესაც ავდილად სიღრმეს. ამისათვის იგი იმ ყოფაში გაჩვენებს ავთანდილს, როცა ჰკუა ბუნებითად უდალბა მოქმედებისათვის: იგი აძინებს ავთანდილსა და, ხომ მოკვსენებათ, ძილში ჰკუა არ მოქმედობს. რუსთაველი თავსებურად ერთის კედლის მოსმით გავნიშნებს რა ძლიერ ადებჭადილია ავთანდილის გულში სიყვარული თანაბნისა. იგი ამას ასე გვიჩაბებს:

რა მილუნისი¹⁾, სიახლოვე საყვარლისა (ოცების²⁾, შექრთის, დლი დაიზახის მით პატრი (ოცების³⁾).

მაგრამ თუ ფეხზელად მყოფია, ნუ ელიადებით, რომ ავთანდილმა ასეთი ნება მისცეს გულისა და გულის-თქმისა. აი რა ხელოვანია რუსთაველი, რომ ჰკუა ჰკუა დაბრინდა გულზედ გულად და ორივე ამოქმედა ერთი მორის მუხებდა-ღვევად მათთა ბუნებისაშებრ ამისთანა ბუნების კაცს ვინმე რამე ცბიერობად რად უნდა ჩამოერთვის ცბიერობა რად უნდა შეეწამოს, არ ვიცით. იქნება ქართლის მოქმედი იმერლები ბევრნი ჰქვანდნენ ავთანდილსა, როგორც ბევრი ფრანგი ჰქვანს, ბევრი ინგლისელი ბევრი ამერიკელი და სხვა მილუნის ხალხი, რადგანვე კაცად-კაცის ზოგადი ტიპია, მაგრამ ამისათვის რა საჭირო იყო ავთანდილის და იმერ ქართველთა მორის ცბიერობის სიღრმე გადებდა. რაკი ერთხელ ამ სიღრმე გადებზედ მიეცა ბნი დეკლარაცია, არ შეიძლება არ ეგრანობა, რომ ეს გზა მოიღუპულია და ფეხის მოსასწავლელი და, გვგონია, იმითამაც მოუნდა ეფეხვის-ტუცილსისთვის თავი დაეხებინა და უდავლიანად ავდილს გულის დანახავი მოერთო მისზედ თუ—რა არის ცბიერობა და როდის არის იგი შესა-

1) რა ჩასთვლელშია.
2) ეს სწორება.
3) ერთი იგივე ემტებობა.

წყნარებული და როდის არა. ეს ნაწილი დეკლარაცია მერს-მეტად უკმეური რამ გამოვიდა და მსმენელთათვის მეტად მოსაწყენი იყო.

რაკი, ჩვენის ფიქრით, შეეცადარი დედა-ბერი წარმომდგარბნამ დეკლარაცია წინ, რომ უსთაველ ტარბილი ქართლელად გამოეყვანა, ავთანდილი—იმერელი და ფრიდლანდი—ზღვის-პირის ქართველად, იგი სულ ამ დამტკიცებას მოუნდა. სხვა რაც მწერალის განსაკუთრებულს ხასიათს გავნიშნებს, მის შემოქმედების ძალისა, მის მხატვრობას, მის სიტყვიერებას, მის თანაზრთა შემოახზულობას, პოემის ავებულებას, ენა-ზოდების ერთმანეთზედ დამთავრებულიდების, ერთის სიტყვით, მანერას და თვისებებს მწერალისა, მინახდა თუ გარეგანს სიტყვით, მანერას მის ნამოქმედარისას—ესენი ან სულ არ იყო სხეული, ან თუ იყო, ისე გავკრით და გზად-გზაობით, რომ გულწრის არის არა ჩასტყვევინარა. თითქო მართლაც ყოველივე ეს უკან დასაყენებელია და მართლაც ის-და-ის წინ წამოსაყენებელი და დასამტკიცებელი, რომ რუსთაველი ადრად სხეილებული შოტეტი-კი არ არის, არამედ უბრალო უბრალოვანია, ან ამის მსავსე ერთი ჩურტი რამ არა-მითხენ-მომადე.

ჩვენ რუსთაველის სხეული მუტის-მეტად დიდა-სხეილად მიგვჩინა და მოკვსენება, რომ მის სხეულს და დიდებს ავდილად ვერავის დაფუტობობ.

ახალი ამბავი

* * * კირის, 19 აპრილს, ზოგიერთი ჩვენის არბიტრებისგან გამართული იყო ბანკის თეატრში ზანმოღვევა. ბნ მოხვევის (ა. მოხსობარის) მანაწილითობით, რომელიც ამ ყაზად ტფილისში იმყოფება. ითანა შესაქაროლია, თხზ. ზ. ანკონი-ისა. წარმოადგენს შორეულ ვაიმართა ლეკურით. სხვათა მორის ლეკური ითანა მას ხანჯლებით ერთმა ყმაწილთა-კაცმა, გვარდ კობაშვილმა. ჩვენ ბევრჯელ გვიჩინავს ხანჯლებით თანაზრთა, მაგრამ ასეთი გაბედული თამაშობა-კი—არც ერთხელ. კობაშვილმა ორი ხანჯალი პირში დაიჭირა ორთვე წყრით და ორი ხანჯალი კიდევ თვალმობან დაზიანა წყერბით და ამ სხიით თითქმის ათი წუთი თამაშობდა. თამაშობის დროს ორი ხანჯალი თვალმობიდა მამოზონა და ერთი მოავანს ისორდა მალოთო მასზედ თუ—რა არის ცბიერობა და როდის არის იგი შესა-

ბერძნულთა ბაღანებისა—თხა და მე...

ზოგისთვის მიტანილი, განთქმული ავტორიტეტის კერის ურავს ამ უთან...

უთარვის განსხვავება აწინდელი მეტეფორული...

მაშ, ბნ ზედადღეს ვუქრო, უთან...

ეროვანსა, რამდენად გადამოტეხილსა...

მაშ უდგელო-ადგილას სიტყვებს...

ბიჭის იმ მეთოდში, რომელსაც მიზ...

სწორად ასეთი საქმე დახმარით...

ეს არი წელიწადი, რაც რუსულ...

მაშ უდგელო-ადგილას სიტყვებს...

მაშ უდგელო-ადგილას სიტყვებს...

სხარულით მოგველით ცხოვრებლდან...

მაშ უდგელო-ადგილას სიტყვებს...

მაშ უდგელო-ადგილას სიტყვებს...

და გრძობანი ჩემის მოკაპიასი არ...

ჩვენი მოპირდაპირის წერილს ბეერ...

მაშ უდგელო-ადგილას სიტყვებს...

მაშ უდგელო-ადგილას სიტყვებს...

კობერ ხოლმე ვითომ დაწნაწვეთა...

ბოლოს კიდევ ერთი შენიშვნა: ჩემი...

ნ. ზედადღეს

უცხოეთი

ბოლბარია. „Journal des De-bats“-ი...

მაშ უდგელო-ადგილას სიტყვებს...

მაშ უდგელო-ადგილას სიტყვებს...

